

TREBALL FI DE MÀSTER

Màster Universitari de Psicopedagogia

Curs acadèmic 2017-18

El treball per ambients d'aprenentatge a l'Educació Infantil:

Apostar per la innovació

The work by learning environment in Early Childhood Education:

Bet on innovation

Realitzat per Andrea Carmona López

Tutoritzat / Dirigit per Ana Luisa Adam Alcocer

18 de maig de 2018

Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport
c. Císter, 34
08022 Barcelona
www.blanquerna.edu

RESUM

Des de ja fa uns anys la innovació ha sigut impulsada des de les diverses institucions educatives per donar resposta a les necessitats que tenen els alumnes. És per aquest motiu que l'objectiu de la recerca s'enfoca a conèixer la percepció que tenen els mestres d'Educació Infantil quant a la incorporació d'una nova metodologia a l'escola: els ambients d'aprenentatge, la qual es considera positiva pel desenvolupament dels infants, ja que respecta el seu ritme d'aprenentatge i els seus interessos. Per donar resposta a aquest propòsit, en l'estudi han participat 12 mestres d'Educació Infantil d'una escola pública. La seva participació va ser a través d'un qüestionari dissenyat ad hoc per la recerca. Per tal d'analitzar els resultats del qüestionari, es va desglossar la informació dels resultats obtinguts d'acord amb els objectius de l'estudi tot triangulant la informació destacada de les observacions realitzades. Els resultats mostren que la totalitat de les mestres valora molt positivament l'experiència i, per tant, recomana aquesta metodologia. A més a més, es valora com a inclusiva, ja que respecta l'atenció a la diversitat i el ritme de cada nen. Aquestes dades, encara potencien més la necessitat d'apostar per la innovació en el nostre sistema educatiu.

Paraules clau: innovació pedagògica, Educació Infantil, realitat educativa, ambients d'aprenentatge, inclusió.

ABSTRACT

For some years now, innovation has been driven by educational institutions to respond to the needs of the students. It is for this reason that the objective of research focuses on knowing the perception of the Early Childhood Education teachers regarding the incorporation of a new methodology in the school: the learning environment, which is considered positive for the development of children, as it respects their learning rate and their interests. To respond to this purpose, 12 Early Childhood Education teachers from a public school participated in the study. Their participation was through a questionnaire designed ad hoc for the research. In order to analyze the results of the questionnaire, the information from the results was broken down according to the objectives of the study, coordinating the noted information from the observations made. The results show that the totality of the teachers value the experience very positively and, therefore, recommend this methodology. In addition, it is valued as inclusive because it respects the attention to the diversity and the rhythm of each child. These data, still further enhance the need to bet on innovation in our educational system.

Keywords: pedagogical innovation, Early Childhood Education, educational reality, learning environments, inclusion.

Introducció

L'escola necessita conèixer i donar resposta a les necessitats que tenen els alumnes i, és per això, que l'educació és una tasca complexa, apassionant i canviant. La societat ha posat moltes esperances en l'escola per tal que s'adeqüi als ciutadans d'ara i del futur, però si la idea és generar una nova educació, cal deixar enrere alguns ideals i maneres de fer molt arrelades a la metodologia d'educació tradicional (Domènech, 2005). Brown i Long (2006) suggereixen un canvi de concepció en l'educació, fent referència al paradigma d'aprenentatge constructivista, on l'enfoc es posa en el aprenentatge i no pas en l'ensenyament. Per tant, es confirma que el sistema educatiu necessita alternatives per a l'educació actual quan Bonàs (2012) diu "les noves necessitats de la societat actual, i en concret de la infància, la cultura i el lloc en el qual s'inscriu el centre, exigeixen canvis educatius orientats a cobrir-les" (p. 56).

Tal com diuen aquests mateixos autors, aquestes primeres paraules són una bona introducció per parlar sobre la innovació educativa; entenent innovació com la millor manera d'iniciar canvis i millores. En aquest sentit, tal com diu Ribas (2011), introduir una nova metodologia i incorporar noves maneres de fer a l'escola poden ser experiències innovadores si d'elles se'n deriva el canvi desitjat i l'apropament al projecte d'escola somiat. I és a partir de la voluntat de canvi i amb la unió d'esforços que sorgeixen experiències innovadores. La innovació, pels mestres és una oportunitat d'aprenentatge i de millora professional per tal d'oferir als alumnes les millors possibilitats. Per a aquesta autora, adaptar-se als nous canvis suposa que els docents hagin de repensar el seu paper constantment; per tant, la paraula innovar significa trencar amb l'acomodament i amb les rutines que impedeixen la renovació en l'educació, és a dir amb el poder avançar.

D'altra banda, cal tenir molt present la realitat educativa, però tal com diu Carbonell (2002) "un projecte educatiu innovador expressa finalitats i esperances en el futur. (...) Deu tenir un ull molt atent a la realitat i l'altre mirant vers la utopia; perquè no hi ha projecte sense somni i voluntat de futur" (p.81). L'autora expressa la necessitat de lluitar pels canvis, però també posa de manifest un factor que obstaculitza la innovació educativa i és l'individualisme i el corporativisme intern (Carbonell, 2001). Per tant, segons Miralles, Maquilón, Hernández i García (2012) els canvis a l'educació són difícils i requereixen de temps i noves propostes per erradicar les diferents resistències que es poden trobar al llarg del procés.

Palomo, Ruiz i Sánchez (2006) assenyalen diferències entre el concepte d'innovació i el de canvi. Per ells, innovar significa fer una transformació significativa i un canvi de concepcions per part dels mestres; una transformació com a mitjà i no com a objectiu final per tal de treballar i millorar la qualitat educativa. El concepte innovar no requereix d'una invenció necessàriament, sinó que cal

reflexionar en els aspectes que funcionen per fer propostes de millora i en els que no funcionen per canviar-los. El fil conductor del procés és la reflexió. Miralles et al. (2012) complementen el concepte innovar definint-lo com un procés de millora, de planificació, de temps i no com una acció puntual. Per tant, per aquests mateixos autors, el concepte canvi és contrari al terme innovació, ja que el canvi fa referència a una acció concreta i puntual que no comporta cap dels aspectes citats anteriorment.

Una bona manera d'apostar per la innovació educativa és la implementació de metodologies globalitzadores a l'escola com ho és el treball per ambients d'aprenentatge. El treball per ambients consisteix a organitzar espai, temps i agrupament, de forma que cada ambient es converteixi en un espai de retrobament que possibilita unes determinades accions i activitats ja sigui durant una determinada franja horària o bé durant tota la jornada escolar (Carbonell, 2002). Segons Ribas (2011) el treball per ambients suposa tot el citat anteriorment més el fet d'oferir els recursos necessaris per ampliar les oportunitats d'experimentació, d'investigació, de joc i de relació. Otálora (2010) complementa la definició d'ambient d'aprenentatge entenent-lo com un conjunt de situacions que quan es sumen creen formes de pensament més avançat i noves modalitats d'interacció amb l'entorn i les persones. Aquesta condició esdevindrà possible si els ambients d'aprenentatge promouen l'actuació autònoma dels nens per assumir certa responsabilitat en el seu propi procés d'aprenentatge; si els permeten pensar, saber i descobrir; si els permeten resoldre problemes per ells mateixos amb el suport dels altres i els mestres, i aprendre dels fracassos i els errors així com utilitzar els resultats per resoldre nous problemes en contextos diferents; si són generadors d'espais d'interacció entre iguals per construir aprenentatges conjuntament de manera que s'enriqueix la producció de saber amb el treball col·laboratiu; i per últim i no menys important, si permeten la inclusió del tots els nens.

Els ambients són entesos per Riera, Ferrer i Ribas (2014) com espais dinàmics i interrelacionals que es van transformant i modificant amb la finalitat de promoure canvis en les actuacions dels nens i dels adults que els treballen i els viuen. Johnson (2006) complementa aquesta idea quan dóna èmfasi al disseny dels ambients no només durant l'inici, en la creació, sinó que encara remarca la importància de mantenir l'estètica i comprometre's a renovar-se i fer millores constantment. Cal destacar que els ambients d'aprenentatge són els espais de construcció, d'intercanvi i de reflexió, tant pels alumnes com pels professors (Duarte, 2003). Lomas i Oblinger (2006) expliquen que el disseny dels espais dels ambients és determinant per a que augmenti les interaccions personals i materials i la descoberta de coneixements de tots els participants.

Dos de les precursors de la importància dels espais i dels ambients d'aprenentatge són Malaguzzi i Montessori. D'una banda, Malaguzzi creu que els infants tenen dret a participar en un àmbit capaç de convertir-se en un espai on aquests puguin desenvolupar les seves capacitats

qualitativament, expressar-se i desenvolupar-se profundament (Hoyuelos, 2006). Per tal que això sigui possible cal, tal com diu Riera (2005) que “l’escola sigui un espai dinàmic i canviant que es transformi i reculli les necessitats dels seus habitants” (p. 34). I també és important que l’ambient d’aprenentatge sigui segur, estructurat, organitzat, basat en el respecte pels nens i en la comprensió i en l’amor dels docents com a motor de creixement i desenvolupament (Pla, Cano & Lorenzo, 2009). I d’altra banda, Riera et al. (2014) afirmen que Montessori aposta per crear ambients estimuladors, atractius i motivadors amb bon mobiliari i bons materials per gestionar espais còmodes, acollidors, càlids i estètics. La finalitat és que els nens siguin autònoms mitjançant la construcció de pensament i el poder de decidir i actuar lliurement a partir de propostes plantejades, ja siguin més o menys estructurades, en l’entorn que se’ls presenta.

El concepte d’ambient és descrit i analitzat per Otálora (2010), l’autor considera que aquest terme ha d’anar més enllà d’una simple definició, ha de complir certs requisits bàsics que fonamentin i garanteixin l’educació dels infants. Aquest autor exposa cinc punts claus, els quals fan possible que un ambient d’aprenentatge esdevingui un espai de saber significatiu. En resum, cal que siguin estructurats, intensius, extensius, interactius i generatius. Estructurats pel fet de tenir objectius centrals i metes específiques. Intensius perquè provoquin la resolució de problemes relacionats amb les metes. Extensius perquè siguin duradors en el temps, és a dir, que es doni marge per complir els objectius. Interactius pel fet de crear contextos complexos de relacions, i generatius per l’exigència d’afavorir l’ús de diverses competències. Segons l’autor, si es compleixen aquests factors es vetlla per l’educació dels alumnes i es compleixen les expectatives dels professionals.

En definitiva, Riera et al. (2014) consideren que la finalitat màxima de la creació d’ambients d’aprenentatges és promoure que els nens siguin protagonistes del seu aprenentatge i Otálora (2010) creu que això s’aconsegueix quan els ambients d’aprenentatge no només afavoreixen l’adquisició de múltiples sabers, sinó que també afavoreixen l’adquisició de les competències afectives, socials i cognitives necessàries per afrontar les demandes de l’entorn durant els primers anys de vida. Quan a la part més social, Graetz (2006) afegeixen que el disseny dels ambients es basa en els principis d’aprenentatge constructivista i que aquest fet és bàsic per a ajudar a millorar les estratègies i habilitats socials dels infants.

L’exposició sobre el significat dels ambients es complementa amb la visió que té Forneiro (2008) sobre aquests mateixos. Ell els entén com estructures que es formen en base a quatre dimensions interrelacionades. La primera és la dimensió física i fa referència a les condicions de l’espai i allò que té a veure amb els materials. La segona, la dimensió funcional i la vincula amb les activitats i propostes que es realitzen en els espais. La tercera, la dimensió temporal i està relacionada amb l’organització del temps per dedicar a aquestes activitats. I la quarta, la dimensió

relacional i engloba totes les relacions dels agents que intervenen en l'acció durant el temps que es duen a terme.

L'estructura dels ambients, explica Riera et al. (2014), permet superar les limitacions de l'espai aula, multiplicar les possibilitats d'exploració i propiciar múltiples relacions que afavoreixen la creació d'una comunitat d'aprenentatge. Aquesta reorganització d'espais requereix d'una reflexió continua per part dels mestres tal com diu Ribas (2014). L'autora considera que aquesta manera de treball convenç perquè respon a les necessitats dels alumnes. Les necessitats són aquells elements subtils que es desprenen i descobreixen només de l'observació dels infants i és l'única manera de descobrir les seves motivacions intrínseques. De fet, la realitat dels ambients d'aprenentatge, tal com exposa Wild (2007), és que cada nen s'organitza a si mateix, els seus aprenentatges neixen de motivacions intrínseques i, d'aquesta manera, poden viure cada moment plenament segons la seva etapa madurativa. Tal com diu Dittoe (2006), l'observació és el factor avaluatiu més important per a poder veure allò que els infants aprenen en el moment de l'acció.

Algunes experiències recents manifesten com ha influït en els seus alumnes el treball per ambients d'aprenentatge. L'autora Bonàs (2005) comenta que a L'Escola Martinet els ambients ajuden als nens a prendre decisions, a relacionar-se amb grups d'edats diferents i a construir coneixements plegats. L'Escola La Sagrera explica que els ambients són una manera de respectar als infants perquè cada alumne treballa i aprèn segons el seu ritme d'aprenentatge. L'escola comenta que aquesta metodologia ajuda als nens a observar, experimentar, imaginar, construir, compartir, comunicar-se i relacionar-se. En gran trets, L'Escola La Sagrera diu que ha aconseguit que els infants, a través dels ambients, estableixin relacions socials entre grups de diferents edats, millorin la seva capacitat per prendre decisions, desenvolupin el llenguatge oral i l'expressió de sentiments i sensacions, aprenguin entre iguals, obrin la ment a la investigació i a la manipulació i respectin els materials tot compartint-los. L'Escola Congrés Indians, segueix en la línia dels dos anteriors i comenta que els ambients són espais respectuosos vers la diversitat, que tenen en compte el ritme individual de cada nen, que aprenen en relació a les seves motivacions i interessos i que són grans promotors de la interacció entre iguals. Aquestes experiències avalen la necessitat de lluitar per una educació millor i informen dels beneficis que tenen pels infants treballar per ambients.

El treball per ambients aporta certs avantatges i alguns inconvenients. Segons Batle et al. (2015) aquesta metodologia millora l'autonomia dels nens, els aporta més confiança, també els beneficia en una millor autoestima i, sobretot, en el fet d'aprendre a aprendre a través de la motivació personal. Aquests autors també diuen que les ràtios minven i que, per tant, els mestres poden oferir una atenció més personalitzada als alumnes i, consegüentment, obtenen més informació sobre els seus progressos. Ribas (2011) destaca el poder del treball per grups mixtos. El fet de treballar amb

alumnes de diferents edats beneficia a tots perquè es potencia el treball cooperatiu i la responsabilitat. A més a més, aquest mateix autor, comenta que aquesta metodologia aposta per la inclusió, ja que cada nen aprèn segons el seu propi ritme.

Per contra, també es comenten alguns inconvenients sobre aquesta metodologia. Per Ribas (2011), un punt dèbil del treball per ambients és la incertesa que genera en els mestres, ja que el procés d'ensenyament - aprenentatge i l'avaluació dels coneixements es modifica i el mestre no pot percebre tan ràpid els avenços que fan els infants. Per tant, tal com diu Marmolejo (2017), l'avaluació és un aspecte que encara els mestres han de millorar i repensar. D'aquesta manera, el procés avaluatiu es convertirà en una opció per veure possibilitats, millores a fer, repensar les propostes plantejades i fer noves creacions. Finalment, per Ribas (2011) un altre punt feble dels ambients és la incertesa que genera en els pares aquesta metodologia quan es valora el currículum i quan es pensa en les posteriors etapes educatives, on el joc no és una eina d'aprenentatge.

Actualment, a les escoles hi ha una àmplia diversitat d'infants. La incorporació d'aquests infants al sistema educatiu és el factor que més ha modificat l'educació en el nostre país en els darrers anys (Liesa & Vived, 2009). En aquest sentit, tal com diuen aquests autors, "el treball diari del professor a l'aula cal que s'ajusti a la realitat que conforma la societat actual" (p.6), és a dir, la resposta per part dels mestres ha canviat, ja que es necessita un canvi en la manera d'ensenyar per tal d'atendre a la societat present a les escoles. Aquest repte suposa l'assignació de noves competències pels mestres, en el cas que ens ocupa, per donar resposta a la diversitat (Montero, 2001). A més a més, Muntaner (2009) proposa l'actitud del professorat com un factor clau en les bones pràctiques inclusives. Per aquest autor, els mestres han de mostrar una actitud oberta al canvi i a la innovació per tal de donar una resposta educativa adequada quant a les necessitats educatives de tot l'alumnat.

L'atenció a la diversitat s'entén com un "principi regulador de la funció docent que implica a totes les instàncies educatives i que té com a finalitat aprofitar les peculiaritats de cada alumne per potenciar el seu desenvolupament a través de l'aprenentatge" (Cabrerizo & Rubio, 2007, p. 46). De fet, Muntaner (2009) precisa que per fer pràctiques inclusives cal presentar estratègies didàctiques obertes i flexibles que permetin la participació activa de tot l'alumnat. De la mateixa manera, en el DECRET 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, concretament en l'article sis del capítol I, s'exposa la necessitat d'adequar l'acció educativa a les necessitats d'aprenentatge i socialització dels alumnes tot dissenyant entorns d'aprenentatge flexibles que ofereixin respostes ajustades tenint en compte les seves capacitats, les aptituds, les actituds, els ritmes, les maneres d'interessar-se i expressar els aprenentatges de cada infant. La metodologia per ambients sembla complir aquestes condicions. Per tant, tal com diu Ribas (2014) la metodologia del treball per ambients és globalitzadora i inclusiva. Globalitzadora

perquè les propostes tenen objectius comuns que permeten unir aprenentatges i no haver de separar els continguts de les diferents àrees. I inclusiva perquè cada alumne troba la manera d'aprendre i actuar segons el seu desenvolupament, etapa madurativa i necessitats personals.

Objectius

General i específics

Des de ja fa uns anys la innovació ha sigut impulsada des de les diverses institucions educatives. En aquesta línia es presenta una proposta de treball enfocada a conèixer la percepció que tenen els mestres d'Educació Infantil quant a la incorporació d'una nova metodologia a l'escola: els ambients d'aprenentatge. Concretament el que pretenem és: (a) Conèixer quina és la percepció, per part dels mestres, sobre la introducció d'una metodologia innovadora a l'escola; (b) Identificar, a través d'observacions, els avantatges i inconvenients que tenen els ambients d'aprenentatges pels alumnes; i (c) Comparar la informació recollida a través de qüestionaris a les mestres i a través de les observacions directes.

Amb aquest estudi es pretén oferir al món educatiu més informació sobre la possibilitat de participar en la innovació educativa a través de la introducció d'una nova metodologia a l'escola. També es vol animar als mestres a no tenir por de fer canvis i a mostrar una actitud oberta i positiva. Els canvis, generalment aporten millores en el sistema educatiu i ofereixen la possibilitat de respondre millor a les necessitats dels infants. Ara bé, cal tenir present que per fer aquests canvis correctament és molt important tenir una bona formació i rebre un suport adequat durant el procés d'implementació.

Mètode

Aquest estudi és una recerca de tipus exploratori, ja que té la finalitat de conèixer la percepció que tenen els mestres d'Educació Infantil quant a la incorporació d'una nova metodologia a l'escola. Quant a les dades, l'anàlisi que s'ha efectuat és quantitativa, però també hi ha una part qualitativa en el cas de l'anàlisi de les preguntes obertes i de les observacions. Es tracta d'un estudi transversal, ja que les dades s'han recollit en un moment determinat i de format de camp perquè s'ha descrit una realitat concreta tal com diu Rojas (2002). El paradigma d'aquesta recerca és interpretatiu, ja que es basa a conèixer i qüestionar la realitat per posteriorment analitzar-la.

Participants

En aquesta recerca han participat 12 mestres d'Educació Infantil, 3 són de P-5, 2 de P-4, 3 de P-3 i 4 de reforç o altres matèries. Les mestres col·laboradores pertanyen a una escola pública de dues línies per curs, amb un mitjana de 25 alumnes per classe i està situada a Santa Coloma de

Gramenet. La base del seu projecte educatiu es fonamenta en que totes les actuacions que es facin a l'escola serveixi perquè els nens i nenes esdevinguin persones competents en tots els àmbits de la vida, sempre tenint en compte les peculiaritats individuals. Respecte al gènere dels participants totes són dones. La mitjana d'anys d'experiència de les mestres en aquesta escola és d'uns 10 anys. Pel que fa a la franja d'edat de les participants, 3 mestres tenen entre 20 i 35 anys, 8 tenen entre 36 i 55 anys, i 1 en té més de 56 anys. Quant al coneixement de la metodologia per ambient, 8 de les 12 mestres van dir que consideren que coneixen bé la metodologia per ambients, 3 que bastant i només 1 deia que no gaire. En general, les mestres han conegut aquesta metodologia a través de la formació a l'escola, però algunes mestres també comentaven que havien fet un curs extern per ampliar aquesta formació.

Instruments

Per poder donar resposta als objectius de la recerca es va creure convenient l'ús d'un qüestionari per a les mestres i la realització d'observacions directes de l'espai. D'una banda, el qüestionari es va realitzar mitjançant el Formulari de Google Drive, es va elaborar expressament per l'estudi i és un tipus de qüestionari adaptat als professionals a qui anava adreçat. A la capçalera del qüestionari es va incloure una presentació de la investigadora de l'estudi, el motiu i els objectius de la recerca, la durada aproximada per contestar-ho i s'agraïa d'antuvi la seva participació. Seguidament, calia omplir un seguit de dades demogràfiques de caràcter anònim, ja que no es demanaven noms ni cognoms, útils per a l'anàlisi dels resultats. A continuació, es plantejaven 13 preguntes als professionals, algunes de resposta oberta i altres, de resposta tancada.

A més a més, hi havia un espai d'observacions perquè els participants poguessin expressar altres apreciacions o opinions. I d'altra banda les observacions, el segon instrument de la recerca. Aquestes consistien en valorar diferents aspectes com l'autocontrol, la iniciativa, la manipulació, l'actitud reflexiva, l'actitud creativa, la comunicació, l'autonomia i la socialització registrant la informació a través del format de diari de camp.

Procediment

1. Recol·lecció de dades

Una vegada escollits els participants de l'estudi, es va fer firmar el consentiment de participació a la directora del centre. En aquest document es presentaven els objectius de l'estudi, els instruments a utilitzar i també se'ls informava que les dades obtingudes serien tractades de forma confidencial i anònima, únicament per aquesta recerca. Posteriorment, es va demanar la participació a totes les mestres d'Educació Infantil involucrades en la metodologia per ambients. Quan ja es va tenir delimitada la mostra al mes de febrer, es procedia a enviar un correu electrònic amb l'enllaç per omplir el qüestionari i també s'explicaven les instruccions pertinents per a realitzar-ho. Al ser un qüestionari online, es va incloure una frase on s'explicitava l'acceptació lliure a la

recerca, a mode de consentiment informat. A continuació, es restà a l'espera de rebre les dades; aquestes s'enviaven directe i automàticament al investigador gràcies al format en el qual va ser enviat (Google forms). Una vegada rebuda les dades de totes les participants es procedia al buidatge de les preguntes i a l'organització de resultats durant el mes de març. Pel que fa a les observacions, les dades van ser obtingudes en un període de temps total de sis setmanes durant els mesos de febrer i març. Aquestes es van fer dos cops a la setmana durant aproximadament uns 45 minuts.

2. Anàlisi de dades

Per a fer l'anàlisi de les dades es van tenir en compte els objectius de la recerca. En primer lloc, es va fer el buidatge del primer objectiu de la recerca a) Conèixer quina és la percepció, per part dels mestres, sobre la introducció d'una metodologia innovadora a l'escola. En segon lloc, es va donar resposta a l'objectiu (b) Identificar, a través d'observacions, els avantatges i inconvenients que tenen els ambients d'aprenentatges pels alumnes. Finalment, es van triangular els resultats a partir de la comparació de les dades de la mostra més les dades de les observacions, correspon a l'objectiu (c) Comparar la informació recollida a través d'entrevistes a les mestres i a través de les observacions directes. Per clarificar els resultats d'algunes de les preguntes tancades, finalment, es van elaborar gràfics explicatius amb el programa Microsoft Word. Cal dir que les preguntes obertes dels qüestionaris no tenien una categorització quantitativa, per tant, es van analitzar de manera narrativa, no a través de gràfics percentuals.

Resultats

L'anàlisi dels resultats es realitza a partir dels objectius de la recerca. A continuació, es desglossa la informació dels resultats obtinguts d'acord amb el primer i segon objectiu de l'estudi, però sempre triangulant la informació destacada de les observacions directes realitzades, és a dir, de les dades resultants del tercer objectiu.

Quant al primer objectiu, referent a la percepció, per part dels mestres, de la introducció d'una metodologia innovadora a l'escola els qüestionaris realitzats mostren les següents dades. Pel que fa als canvis i als aspectes que han tingut en compte les mestres en el moment de fer una innovació en la metodologia i introduir, crear i dissenyar els ambients, 5 de les 12 mestres considerava important la flexibilitat d'actuació, 10 de les 12 mestres l'autonomia, la totalitat de les mestres va tenir en compte el fet de proposar material enriquidor, 10 de les 12 mestres la inclusió, 12 de les 12 mestres crear espais motivadors i 11 de les 12 mestres respectar els interessos dels alumnes. Durant el treball per ambients 10 de les 12 mestres diuen que ajuda als infants a qüestionar-se i plantejar-se nous reptes, 8 de les 12 mestres que ajuda als infants a afavorir el vincle

amb la resta de nens i 11 de les 12 mestres que potencia l'autonomia dels infants. Quan a l'autonomia, es va observar que sobretot a alguns nens i nenes de P-3 els hi costava decidir on anar a jugar en un primer moment, o també, en el moment de canviar d'activitat. Els nens i nenes de P-4 i P-5 es mostraven autònoms totalment manifestant el desig i la satisfacció de controlar i decidir com viure aquell espai, sempre que respectin les normes generals.

Segons la percepció de les mestres i tal com es pot veure a la Figura 1, durant els ambients, diuen 9 de les 12 mestres que la seva funció és de guia, 12 de les 12 mestres d'acompanyant i també 12 de les 12 mestres d'observadora.

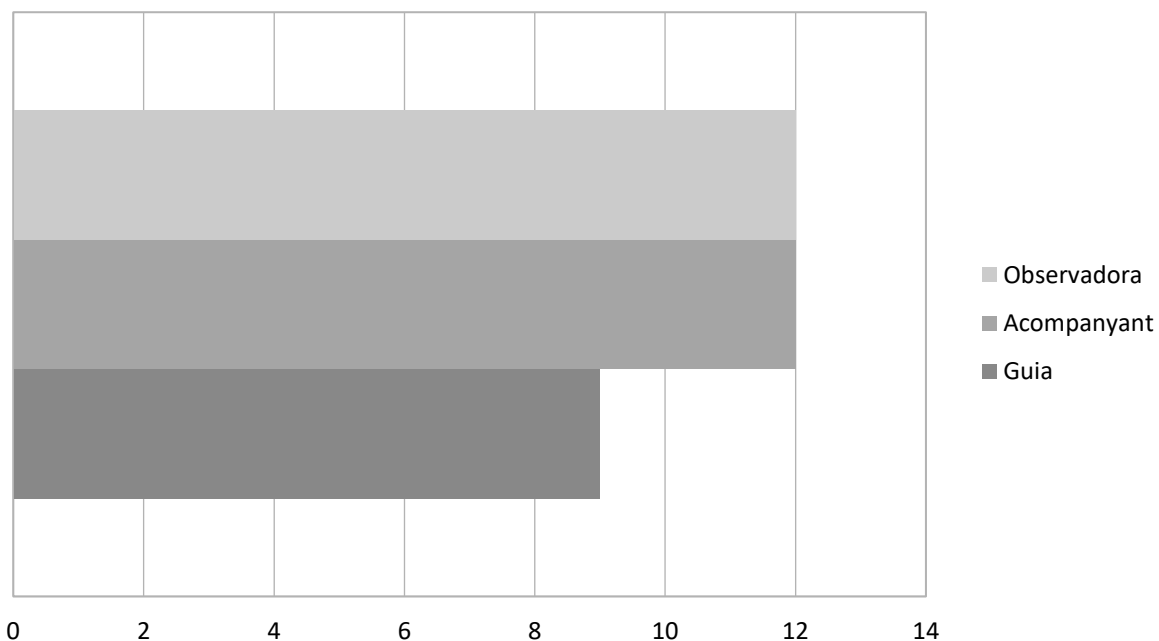

Figura 1: Funcions de les mestres.

A més a més, les mestres expliquen com desenvolupen les funcions dins d'aquests espais d'aprenentatge. Diuen que són partidàries d'oferir llibertat, i només ajudar quan ho necessiten o ho demanen els infants. D'acompanyar a tots els infants, i especialment, a aquells que estan més "perduts" plantejant diferents activitats. Mentre els nens realitzen les propostes, les mestres comenten que observen i anoten allò que veuen. Les mestres coincideixen en el fet que és molt important provocar hipòtesis per enriquir la seva imaginació i deixar-los temps perquè trobin respostes. En les observacions directes es va valorar el paper de les mestres durant el temps que es realitzaven els ambients i es va veure que presentaven els materials i les normes abans d'iniciar l'ambient per tal de situar als infants i crear un bon clima per a tots. Les seves funcions es basaven a fer de guies, en ajudar als nens que ho demanaven o ho necessitaven i en oferir propostes o hipòtesis per tal que els nens anessin avançant en els seus aprenentatges i descobrint noves maneres de fer i pensar.

Tenint en compte la introducció d'una metodologia nova a l'escola segons 7 de les 12 mestres, la metodologia per ambients genera o ha generat incertesa en elles, i 5 de les 12 mestres diuen que no. Les raons que manifestaven sobretot era pel desconeixement de la metodologia a incorporar, però també d'altres com por a la novetat i al canvi, pel fet de donar una resposta adequada als infants i oferir els aprenentatges necessaris per avançar en els aprenentatges, per no tenir gaire clar com avaluar el procés o per viure-ho en primera persona i poder tenir la seguretat que és una metodologia encertada i útil pels nens i l'escola. Tot i que més de la meitat de les mestres manifestaven incertesa vers la metodologia, totes deien que els generava molta il·lusió i motivació. Pel que fa a la pregunta sobre si les mestres creuen que aquesta metodologia els permet seguir millor el desenvolupament del nen i els seus progressos, 12 de les 12 creien que sí. I ho justificaven tot dient que es pot fer un millor i més acurat seguiment de l'evolució dels nens perquè es pot fer una observació més individualitzada i globalitzadora tenint en compte els aspectes socials afectius, motors, sensorials, entre d'altres. També deien que els ambients ajuden a observar els progressos dels infants de diferent manera, ja que a través del joc es poden aconseguir coses que a l'aula són més difícils de valorar. A més a més, 8 de les 12 mestres remarquen la importància de compartir aspectes amb les altres companyes de cicle per fer una posada en comú de totes les persones que intervenen en els ambients.

Respecte com afrontaran les mestres l'avaluació i quins aspectes observaran durant el treball per ambient determinaven que bàsicament tindrien en compte els aspectes participatius i actitudinals dels infants, la creativitat, l'experimentació, la manipulació, l'observació, el grau d'autonomia, el respecte vers les normes, la motivació, la interacció entre els alumnes i el fet d'ajudar i compartir, la relació amb el material proposat, el tipus de joc que realitza el nen o nena, la imaginació o l'estat d'ànim que mostri. La totalitat de les mestres considerava important afrontar l'avaluació tenint en compte les capacitats del currículum i sempre a través de l'avaluació contínua. Tot i això, les mestres asseguren que l'avaluació és un aspecte a estudiar, és a dir, que a mesura que vegin el funcionament dels ambients aniran establint els nous criteris i aspectes a valorar.

En definitiva, la totalitat de les enquestades recomanaria aquesta metodologia a altres mestres perquè l'experiència és positiva, inclusiva, enriquidora i motivadora, perquè es respecten els ritmes de cada infant, perquè es treballa en grups reduïts i, aquest fet, permet observar millor als alumnes. També perquè és una metodologia on els infants són els protagonistes del seu propi aprenentatge i, a través del joc, és molt més fàcil aconseguir que els nens i nenes arribin a assolir els aprenentatges que ens proposem. D'altra banda, la percepció que tenen les famílies sobre la incorporació dels ambients també és molt rellevant per a les mestres i l'escola. D'aquesta manera, les mestres recullen cites dels pares i mares com les següents: "estic vivint els ambients en primera persona, el meu fill està entusiasmat" o "la meva filla està molt contenta i motivada pel que feu al

cole". Les respostes de les tutores, vers la percepció que tenen els pares sobre la nova metodologia, en un 100% és positiva.

Quant al segon objectiu de la recerca, referent a la identificació d'avantatges i inconvenients que tenen els ambients d'aprenentatges pels alumnes, les dades mostren la següent informació.

El primer avantatge fa referència a l'opinió del grup de mestres sobre si la metodologia per ambients ajuda a oferir una atenció més individualitzada als alumnes que ho necessiten, la resposta obtinguda es pot veure a la Figura 2 i és de sí en 9 de les 12 mestres, 3 de les 12 mestres diuen que de vegades i 0 de les 12 mestres que no.

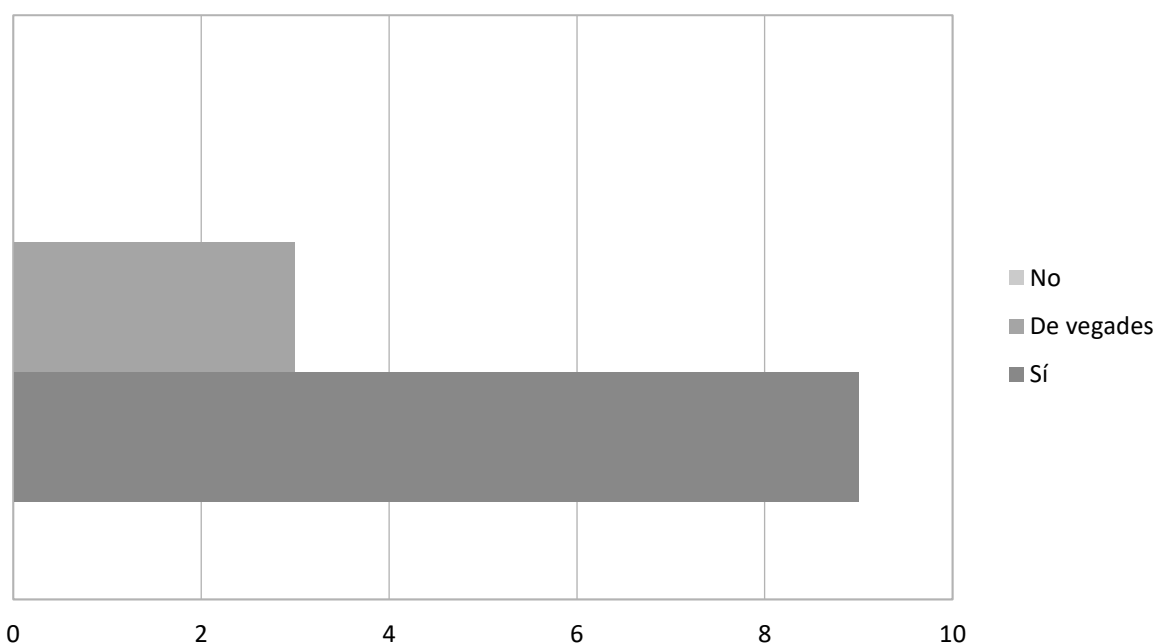

Figura 2: Opinió sobre si els ambients permeten oferir una atenció més individualitzada.

El segon avantatge té a veure amb què els ambients ajuden a millorar la relació entre nens de diferents grups i nivells, la totalitat de les mestres ho creu. Les mestres han observat la cooperació i la cohesió de grup que es genera durant els ambients i també han pogut veure com s'ajuden, col·laboren entre si, es comuniquen i es coneixen. Tot això es produeix, segons les mestres, perquè comparteixen inquietuds i experiències en el mateix espai i temps. De fet en les observacions s'ha valorat la comunicació com un aspecte que va destacar perquè s'establien diàlegs molt interessants entre els nens i nenes, d'igual i de diferent nivell; perquè entre ells es feien preguntes per aclarir dubtes personals o per crear noves situacions d'aprenentatge, o bé utilitzaven la comunicació per compartir material i mostrar respecte vers els altres. Pel que fa a la socialització entre infants al llarg de les sessions observades és rellevant destacar la imitació dels més petits vers els més grans, l'ajuda que es brinden durant el joc, la interacció entre els nens i també amb les mestres que genera un vincle de confiança.

Seguint el fil dels avantatges, el tercer fa referència a l'opinió de les enquestades sobre si els ambients respecten el ritme de treball individual dels infants, 11 de les 12 mestres opinen que sí i 1 de les 12 consideren que sovint. El ritme de treball es pot lligar justament amb un aspecte que es va observar, l'autocontrol. En totes les sessions els infants es mostraven tranquils i relaxats, i a més, mantenien una molt bona atenció en les activitats proposades. El bon autocontrol que mostraven també ajuda a millorar la seva precisió i concentració a l'hora de realitzar les activitats perquè cada infant pot decidir què fer en cada moment i durant el temps que així ho desitgi. El quart avantatge tracta sobre si els ambients són una metodologia que respecta l'atenció a la diversitat i la inclusió. Els mestres així ho considera, però en diferents graus.

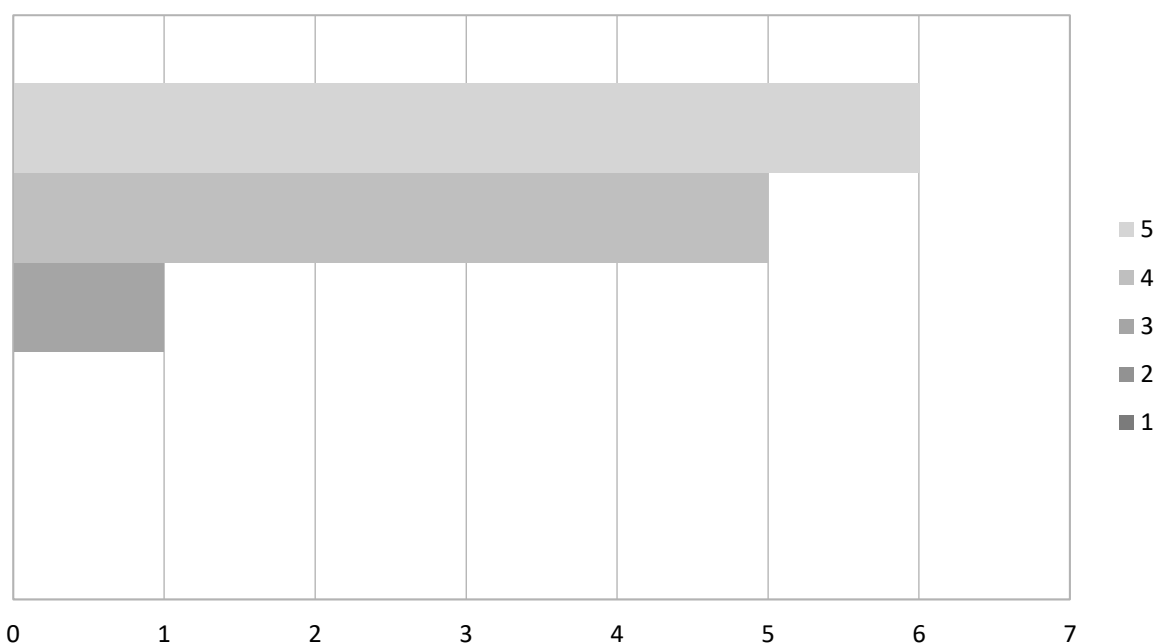

Figura 3: Puntuacions de les mestres sobre si els ambients són una metodologia inclusiva.

En una escala d'1 a 5 (de menys a més), i tal com mostra la figura 3, 1 de les 12 mestres ha puntuat aquesta qüestió amb 3, 5 de les 12 han puntuat amb 4 i 6 de les 12 han puntuat amb un 5, tal i com queda reflectit a la Figura 3. Creuen que els ambients són inclusius per raons com les següents. Pensen que és una metodologia oberta que permet llibertat en les accions i que genera la màxima motivació en els nens. També és inclusiva perquè opinen que la manera de treballar d'aquesta metodologia ajuda a donar una millor resposta a les necessitats de cada infant i, conseqüentment, es tenen en compte els ritmes i les capacitats de tots. A més a més, com és una metodologia oberta, les mestres poden fer canvis si observen que alguna cosa no funciona o que necessita una modificació per adequar-se més als infants. Per tant, s'ofereix una resposta més individualitzada on cada infant se sent a gust i troba el seu espai. També creuen que són espais sense barreres d'aprenentatge ni barreres físiques, hi ha propostes per a tothom.

En les observacions realitzades també es van fer una sèrie de troballes interessants que s'exposen seguidament. Referent a la iniciativa, es va observar que aquest aspecte era un dels punts forts de la metodologia per ambients perquè, a través del joc lliure i espontani, milloren tan individual com col·lectivament. El fet de ser capaç d'iniciar una activitat per un mateix, o mostrar una proposta a un altre company per engrescar-lo són aspectes que mostraven aquest factor. Un altre aspecte a destacar és la manipulació, ja que apareixia com a objectiu en diversos ambients. Durant les observacions es va corroborar que aquest aspecte facilita i millora qualsevol tipus de joc, l'individual, el de per parelles, el grupal o el cooperatiu. Es va poder observar com els infants gaudien de la manipulació lliure. Quant a l'actitud reflexiva, es va observar com la proposta de reptes per part de les mestres genera un canvi d'actitud en els infants, i conseqüentment, un canvi en la dinàmica establerta. Un altre aspecte a destacar tracte sobre com els infants més petits segueixen el model del joc dels més grans. Aquest fet ajuda als infants, de totes les edats, a pensar i replantejar les seves accions i actuacions. També es va poder observar com alguns nens pensaven i comentaven als altres companys allò que farien a continuació, fet que mostra una bona reflexió, pensar abans d'actuar. I d'altres vegades, quedava reflectit, a través de comentaris dels infants, allò que els nens aprenien després del seu joc com per exemple "10 blocs són més grans que jo" o "mira! aquestes lletres són el meu nom però del revés". L'actitud creativa és un factor que es va observar en tots els ambients. A través de l'experimentació, la descoberta i la imaginació es va veure com els infants treballaven la creativitat i l'expressió lliure. Mitjançant les converses dels infants sorgien idees riques en noves produccions.

Pel que fa als inconvenients, i segons els resultats de les enquestes, cal dir que no s'ha detectat ni manifestat cap aspecte rellevant. Únicament s'ha observat que algunes de les propostes plantejades en els ambients no funcionen, és a dir, en les que els nens no es troben interessats. Les mestres ja es van adonar i ho contemplaven per a anar fent canvis i adaptacions progressivament. Un altre aspecte que preocupa a les mestres és la avaluació, ja que consideren que és un element que cal estudiar i encara està per acabar de determinar i perfeccionar.

Discussió i conclusions

L'estudi mostra la percepció que tenen els mestres d'Educació Infantil quant a la incorporació d'una nova metodologia a l'escola i identifica els avantatges i inconvenients que tenen aquests.

La idea que transmet Domènech (2005) sobre generar una nova educació i trencar amb aquelles metodologies tradicionals és exactament el que han fet a l'escola de l'estudi i així ho manifesten les mestres quan diuen que han fet un canvi en la manera de treballar per tal que els infants, a través del joc, siguin els veritables protagonistes del seu aprenentatge. Riera et al. (2014)

consideren que la finalitat màxima de la creació d'ambients d'aprenentatges és promoure que els nens siguin protagonistes del seu aprenentatge i Otálora (2010) creu que això s'aconsegueix quan els ambients d'aprenentatge no només afavoreixen l'adquisició de múltiples sabers, sinó que també afavoreixen l'adquisició de les competències afectives, socials i cognitives necessàries per afrontar les demandes de l'entorn durant els primers anys de vida. Per aconseguir-ho les mestres de la recerca diuen que durant el treball per ambients ajuden als infants a qüestionar-se i plantejar-se nous reptes, a afavorir el vincle amb la resta de nens i a potenciar la seva autonomia.

De la mateixa manera, Brown i Long (2006) suggereixen la necessitat d'un canvi de concepció en l'educació, fent referència al paradigma d'aprenentatge constructivista, on l'enfocament es posa en l'aprenentatge i no pas en l'ensenyament. Tal com diu Ribas (2011) adaptar-se als nous canvis suposa que els docents hagin de repensar el seu paper constantment i trencar amb l'acomodament i amb les rutines que impedeixen la renovació en l'educació. En aquest cas, les participants de la recerca també ho creuen; per això les seves funcions principals a l'aula han canviat i són les següents, fer de guies, d'acompanyants i d'observadores amb l'objectiu que els nens avancin en els seus aprenentatges i descobreixin noves maneres de fer i pensar.

Quan a la creació dels ambients, Riera et al. (2014) afirmen que Montessori aposta per crear ambients estimuladors, atractius i motivadors amb bon mobiliari i bons materials per gestionar espais còmodes, acollidors, càlids i estètics per a tots els infants. Segons Ribas (2011) el treball per ambients suposa tot el citat anteriorment més el fet d'oferir els recursos necessaris per ampliar les oportunitats d'experimentació, d'investigació, de joc i de relació. Les mestres d'Infantil coincideixen amb aquest ideal perquè creuen que per fer aquesta innovació metodològica és important tenir en compte la flexibilitat d'actuació, l'autonomia, el fet de proposar material enriquidor, la inclusió, crear espais motivadors i també respectar els interessos dels alumnes. Lomas i Oblinger (2006) expliquen que el disseny dels espais dels ambients és determinant perquè augmenti les interaccions personals i materials i la descoberta de coneixements de tots els participants.

El treball per ambients tal com diuen Batle et al. (2015) aporta certs avantatges i alguns inconvenients. Com a avantatges destaquen la millora de l'autonomia dels nens, l'autoestima, la confiança i la motivació personal per aprendre. Les mestres de la recerca ho confirmen i coincideixen sobretot en la millora que han observat quant a l'autonomia i a la motivació. Aquests autors també reafirmen que amb els ambients les ràtios minven i aquest fet es transforma en una atenció més personalitzada als alumnes per part dels mestres. El primer avantatge que destaquen les mestres de la recerca és aquest mateix, el d'oferir una atenció més individualitzada als alumnes que ho necessiten. A més a més, Ribas (2011) destaca el poder que té el treball per grups mixtos. Les mestres ho confirmen perquè justament opinen que els ambients estan ajudant a millorar la relació entre nens de diferents grups i nivells perquè comparteixen inquietuds i experiències en el

mateix espai i temps. Les mestres han observat com ha millorat la cooperació, la col·laboració i la cohesió de grup. A més a més, aquest mateix autor, comenta que la metodologia per ambients aposta per la inclusió, ja que cada nen aprèn segons el seu propi ritme. Les mestres corroboren que els ambients respecten el ritme de treball individual dels infants i també l'atenció a la diversitat i la inclusió. Creuen que és una metodologia oberta que promou la llibertat i ajuda a donar una millor resposta a les necessitats de cada infant, sense barreres d'aprenentatge ni barreres físiques.

Per contra, també es comenten alguns inconvenients sobre aquesta metodologia. Tal com diu Ribas (2011), un punt dèbil del treball per ambients és la incertesa que genera en els mestres, ja que el procés d'ensenyament - aprenentatge i l'avaluació dels coneixements es modifica i el mestre no pot percebre tan ràpidament els avenços que fan els infants. Però, en el cas de la recerca aquesta incertesa que es produeix en algunes mestres té una connotació diferent a la del autor, per les mestres la incertesa ve donada per la por al canvi, el no control de la metodologia i el fet de donar una resposta adequada als infants. Contràriament a l'autor, les mestres opinen que els ambients són una molt bona eina per observar als infants i creuen que a través del joc poden percebre aprenentatges i altres aspectes que amb una metodologia tradicional possiblement passarien desapercibuts. Un altre petit inconvenient que s'ha detectat a la recerca és que algunes de les propostes plantejades en els ambients no funcionen, és a dir, en les que els nens no es troben interessats. Les mestres ja s'han adonat i ho tenen en compte per a anar fent canvis i adaptacions progressivament. Per tant, seguint el que diu Ribas (2014) l'organització d'espais requereix d'una reflexió continua, per part dels mestres, per tal de respondre a les necessitats presents dels alumnes. Un altre aspecte que preocupa a les mestres és l'avaluació, ja que consideren que és un element que cal estudiar per acabar de determinar i perfeccionar. Per tant, tal com diu Marmolejo (2017), l'avaluació és un aspecte que encara els mestres han de millorar i repensar. D'altra banda, un inconvenient que destaca Navarro (2006) com a punt feble és la incertesa que genera aquesta metodologia en els pares i mares. Contràriament, en el cas de les famílies de l'escola participant no succeeix així, ja que la totalitat d'aquestes perceben els ambients com una nova metodologia positiva i no manifesten cap tipus d'incertesa.

Per tant, es confirma que el sistema educatiu necessita alternatives per a l'educació actual tal com diu Bonàs (2012) i tal com explica Riera et al. (2014) quan diu que cal superar les limitacions de l'espai aula, multiplicar les possibilitats d'exploració i propiciar múltiples relacions que afavoreixen la creació d'una comunitat d'aprenentatge. En la recerca es corrobora aquesta necessitat, ja que la totalitat de les mestres diu que recomanaria aquesta metodologia a altres mestres perquè l'experiència és positiva, inclusiva, enriquidora i motivadora, perquè es respecten els ritmes de cada infant, perquè es treballa en grups reduïts i, aquest fet, permet observar millor als alumnes i respondre més eficaçment als seus interessos.

A continuació, es presenten les principals conclusions de la recerca, així com s'exposen les limitacions més significatives de l'estudi i les propostes de millora que guien possibles futures recerques.

Es pot concloure que el nostre sistema educatiu i els nostres mestres estan lluitant per promoure un canvi en l'educació. L'obligació de donar resposta a les necessitats dels infants promou la innovació en els mestres i aquesta repercuteix directament en possibles canvis i millores. En aquest article s'han exposat les percepcions que tenen les mestres sobre la incorporació d'una nova metodologia a l'escola. Tot i la incertesa davant el canvi i les noves funcions i papers a exercir, la totalitat de les mestres valora positivament l'experiència i la recomanaria a tot al col·lectiu.

Sembla ser, segons la literatura, que cada vegada més autors declaren que la innovació és una oportunitat d'aprenentatge i de millora professional per tal d'oferir als alumnes les millors possibilitats. I s'ha comprovat que els ambients són espais que tenen la intenció d'augmentar les interaccions personals i materials i la descoberta de coneixements de tots els participants fent als alumnes els protagonistes del seu aprenentatge. A més a més, s'ha valorat aquesta metodologia com a inclusiva ja que respecta l'atenció a la diversitat, el ritme de cada nen i les seves necessitats o interessos. D'altra banda, s'han detectat alguns punts febles com que algunes de les propostes plantejades en els ambients no funcionen i les mestres ja contempen fer canvis i adaptacions progressivament per millorar la situació. I un altre aspecte que preocupa a les mestres és l'avaluació, ja que consideren que és un element que cal estudiar i acabar de concretar.

Quant a les limitacions d'aquesta recerca, se'n destaquen dos. La primera, la limitació temporal, ens agradaria haver realitzat la investigació en una franja temporal més àmplia per tal d'aconseguir més mostra i, per tant, obtenir uns resultats més rellevants i fiables. Així com poder comparar mostres de diferents escoles per enriquir les experiències i percepcions de les mestres i fos un incentiu perquè altres professionals apostessin pel canvi i la innovació. I la segona i última limitació és que ens hagués agradat aprofundir més en alguns continguts de la recerca, com ara el tema de l'atenció a la diversitat i la inclusió dins dels ambients.

Per tancar aquesta recerca i per obrir-ne de futures, a continuació s'exposen una sèrie de propostes de millores. La primera és refer l'instrument de la recerca per tal de matisar algunes de les preguntes i d'aquesta manera, millorar-ne les dades obtingudes. La segona, aconseguir una major mostra per a poder conèixer la realitat educativa a major escala. I la tercera, seguir el fil d'aquest estudi per tal d'obtenir resultats sobre l'impacte que té aquesta metodologia per donar resposta a la diversitat.

Finalment, agrair a tots els mestres col·laboradors la seva participació, dedicació i professionalitat en aquesta recerca.

Referències bibliogràfiques

- Batle, M., Bonet, S., Camarera, M.A., Camps, M.M., Moyà, M.N., Server, F. i Soler, M. (2015). Els ambients al CEIP Son Basca. *iNNOViB*, 3, 235-253. ISSN: 2172-587X
- Bonàs, M. (2005). El Martinet, una comunidad en crecimiento: Jornadas Educación Infantil. *Experiencias de aula*, 3 (2), 41-50. ISSN: 2255-0666
- Bonàs, M.(2012). Los posibles de la escuela pública. *Cuadernos de pedagogía*, 428, 55-59. ISSN: 0210-0630
- Brown, M. & Long, P. (2006). *Trends in Learning Space Design*. ISBN 0-9672853-7-2
- Cabrerizo, J. i Rubio, M.J. (2007). *Atención a la diversidad: teoría y práctica*. Madrid, España: Pearson Educación.
- Carbonell, J. (2002). *La aventura de innovar. El cambio en la escuela*. Madrid, España: Morata.
- Carbonell, J. (2011). *Las reformas y la innovación pedagógica. Discursos y prácticas*. Madrid, España: Morata.
- DECRET 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, 7477, de 19 d'octubre de 2017.
- Ditoe, W. (2006). *Seriously Cool Places: The Future of Learning-Centered Built Environments*. ISBN 0-9672853-7-2
- Domènech, J. i Guerrero, J. (2005). *Mirades a l'educació que volem*. Barcelona, Espanya: Graó.
- Duarte, D. (2003). Ambientes de aprendizaje. Una aproximación conceptual. *Estudios Pedagógicos*, 29, 97-113. ISSN: 0718-0705

- Forneiro, M. (2008). Observación y evaluación del ambiente de aprendizaje en Educación Infantil: dimensiones y variables a considerar. *Revista Iberoamericana de educación*, 47, 49-70. ISSN: 1022-6508
- Graetz, K. (2006). *The Psychology of Learning Environments*. ISBN 0-9672853-7-2
- Hoyuelos, A. (2006). *La estética en el pensamiento y obra pedagógica de Loris Malaguzzi*. Barcelona, España: Octaedro/Rosa Sensat.
- Johnson, C. (2006). *Sustaining and Supporting Learning Spaces*. ISBN 0-9672853-7-2
- Liesa, M. i Vived, E. (2009). Desarrollo de las competencias de los maestros en atención a la diversidad a través del diseño de escenarios de inclusión social. *Revista argentina de psicopedagogía*, 62, 1-22. ISSN 1514-5603
- Lomas, C. & Oblinger, D. (2006). *Student Practices and Their Impact on Learning Spaces*. ISBN 0-9672853-7-2
- Marmolejo, C.M. (2017). Aprendizaje por ambientes en educación infantil. *Publicaciones Didácticas*, 78, 187-199. ISSN 1510-5600
- Miralles, P., Maquilón, J., Hernández, F y García, A. (2012). Dificultades de las prácticas docentes de innovación educativa y sugerencias para su desarrollo. *REIFOP*, 15(1), 19-26. ISSN: 1575-0965
- Montero, L. (2001). *La construcción del conocimiento profesional docente*. Rosario, Argentina: Homo Sapiens Ediciones.
- Muntaner, J. (2009). *De la integración a la inclusión: un nuevo modelo educativo*. Murcia, España: Consejería de Educación, Formación y Empleo.
- Otálora, Y. (2010). Diseño de espacios educativos significativos para el desarrollo de competencias en la infancia. *Revista CS*, 5, 71-96. ISSN: 2011-0324
- Palomo, R., Ruiz, J. y Sánchez, J. (2006). *Agentes de innovación educativa*. Sevilla, España: Junta de Andalucía.

- Pla, M., Cano, E. y Lorenzo, N. (2009). *Maria Montessori: el Método de la Pedagogía Científica*. Barcelona, España: Graó.
- Ribas, C. (2011). Trabajar por ambientes en educación infantil como estrategia de innovación. *Indivisa, Bol. Estud. Invest*, 12, 99-108. ISSN: 1579-3141
- Riera, M.A. (2005). El espacio-ambiente en las escuelas Reggio Emilia. *Indivisa. Boletín de Estudios e Investigación*, 3, 27-36. ISSN 1579-3141
- Riera, M.A., Ferrer, M. y Ribas, C. (2014). La organización del espacio por ambientes de aprendizaje en la Educación Infantil: significados, antecedentes y reflexiones. *Reladej*, 3(2), 19-39. ISSN: 2255-0666
- Wild, R. (2007). *Calidad de vida. Educación y respeto para el crecimiento interior de niños y adolescentes*. Barcelona, España: Herder.

Annexos

Annex 1. Permís de participació

Annex 2. Model qüestionari

Annex 1. Permís de participació

Facultat de Psicologia,
Ciències de l'Educació
i de l'Esport

Benvolgut/uda Sonia Bueno Toro ,

El currículum del Màster Universitari en Psicopedagogia preveu que els estudiants facin un treball final de màster (TFM). Per aquest motiu sol·licitem la vostra cooperació en la recollida de dades de l'estudi de camp d'aquest treball.

Per a la vostra informació, les dades obtingudes a través dels diversos instruments de recerca són totalment confidencials i s'empraran únicament i exclusiva per dur a terme el treball esmentat, assegurant en tot moment l'anonimat dels participants. Igualment, i en cas de recollir imatges dels participants en la recerca, es farà un tractament per tal que els rostres de les persones que surtin a les fotografies o a les filmacions no es puguin reconèixer.

En aquest cas, l'estudiant Andrea Carmona López, que està fent el TFM titulat: El treball per ambients d'aprenentatge a l'Educació Infantil: Apostar per la innovació , té previst sol·licitar la col·laboració de la vostra escola per:

- *passar un qüestionari als mestres.*
- *fer observacions a les aules de P-3, P-4 i P-5 i en altres espais on es facin ambients.*

Pensem que és una bona oportunitat per tal que els nostres estudiants puguin desenvolupar les competències necessàries per actuar en un futur des d'una pràctica reflexiva compartida amb la resta de professionals que intervenen en l'educació. Així mateix, els estudiants en qüestió es comprometen a donar en tot moment les explicacions oportunes del treball que duen a terme i a mantenir-ne informats els responsables de l'escola.

Restem a la vostra disposició per a qualsevol consulta, tot agraint per endavant la vostra valuosa col·laboració.

Ben cordialment,

Signatura

Tutor de TFM

Ana Luisa Adam Alcocer

Signatura

Estudiant autor del TFM

Andrea Carmona López

Jo, Sonia Bueno Toro, com a directora del centre autoritzo que l'estudiant Andrea Carmona López reculli sota aquestes condicions les dades necessàries per al TFM.

Signatura

Barcelona, 30 de gener de 2018.

Annex 2. Model qüestionari

El treball per ambients d'aprenentatge a l'Educació Infantil: Apostar per la innovació

Benvolgut / Benvolguda,

Sóc estudiant del Màster Universitari en Psicopedagogia de la Facultat Blanquerna i estic realitzant el Treball Final de Màster. L'objectiu principal d'aquest treball és conèixer la percepció que tenen els mestres d'Educació Infantil quant a la incorporació d'una nova metodologia a l'escola: els ambients.

A continuació, es plantegen una sèrie de preguntes, concretament 12, amb la finalitat de donar resposta als diferents objectius del treball. El formulari consta d'un primer bloc on cal contestar una sèrie de dades personals i un segon bloc, on s'inicien les qüestions relacionades purament amb l'estudi.

El temps estimat per respondre aquest qüestionari és d'uns deu minuts aproximadament.

Cal afegir que les dades personals seran confidencials i les dades resultats únicament seran utilitzades en el propi treball.

En el cas que ho desitgi, els resultats de l'estudi li poden ser enviades; només cal que envii un correu electrònic a la direcció següent: andreacl1@blanquerna.url.edu

Gràcies per la seva col·laboració.

***Obligatorio**

1. Estic d'acord en participar en aquesta recerca *

Marca solo un óvalo.

Sí

DADES DEMOGRÀFIQUES

2. Quin és el seu gènere? *

Marca solo un óvalo.

Femení

Masculí

3. En quina franja d'edat es troba? *

Marca solo un óvalo.

Entre 20 i 30

Entre 30 i 40

Entre 40 i 50

Entre 50 i 60

4. Quants anys d'experiència té en el seu centre de treball? *

5. A quina escola treballa? *

Marca solo un óvalo.

- Escola 1: Sagrada Família
- Escola 2: Martinet
- Escola 3: La Sagrera
- Escola 4: Congrés Indians

6. Coneix la metodologia per ambients? *

Marca solo un óvalo.

- Sí
- Bastant
- No gaire

7. Coneix la metodologia per ambients a través de: *

Marca solo un óvalo.

- Formació a l'escola
- Curs extern
- Companys d'altres escoles
- Xarxes socials
- Pàgines web educatives

QÜESTIONARI

8. 1. Considera que la metodologia per ambients ajuda a oferir una atenció més individualitzada als alumnes que ho necessiten? *

Marca solo un óvalo.

- Sí
- De vegades
- No

9. 2. Els ambients ajuden a millorar la relació entre nens de diferents grups i nivells? *

Marca solo un óvalo.

- Sí
- No

10. Per què ho creu? *

11. 3. Quins són els aspectes que va tenir en compte en el moment de crear i dissenyar els ambients? *

Pot seleccionar més d'una opció.

Selecciona todos los que correspondan.

- Flexibilitat d'actuació
- Autonomia
- Material enriquidor
- Inclusió
- Espais motivadors
- Interessos dels alumnes

12. Altres

13. 4. Durant el treball per ambients vostè... *

Pot seleccionar més d'una opció.

Selecciona todos los que correspondan.

- Ajuda als infants a qüestionar-se i plantejar-se nous reptes.
- Ajuda als infants a afavorir el vincle amb la resta de nens.
- Potencia l'autonomia dels infants.

14. Altres:

15. 5. Quina és la seva funció, com a mestra, durant els ambients? *

Pot seleccionar més d'una opció.

Selecciona todos los que correspondan.

- Guia
- Acompanyant
- Observadora

16. Altres funcions:

17. 6. De quina manera desenvolupa aquesta o aquestes funcions? *

18. 7. Considera que els ambients respecten el ritme de treball individual dels infants? *

Marca solo un óvalo.

- Sí
- Sovint
- No

19. Per què ho creu? *

20. 8. Creu que la metodologia per ambients genera o ha generat incertesa en vostè? *

Marca solo un óvalo.

- Sí
- No

21. Per què? *

22. 9. Què opinen les famílies sobre la incorporació dels ambients? *

23. **10. Els ambients són una metodologia que respecta l'atenció a la diversitat i la inclusió? ***

Puntuació de menys a més

Marca solo un óvalo.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

24. **Per què ho pensa?**

25. **11. Aquesta metodologia li permet seguir millor el desenvolupament del nen i els seus progressos? ***

Marca solo un óvalo.

- Sí
- No

26. **Per què o de quina manera? ***

27. **12. Com afrontarà l'avaluació i quins aspectes observarà? ***

28. **13. Recomanaria aquesta metodologia a altres mestres? ***

Marca solo un óvalo.

- Sí
- No

29. Per què? *

30. Altres observacions
